

Egy hetem Exeterben

Szauder Erik

Amikor az ember hírért veszi egy külföldön rendezendő konferenciának, a téma és a helyszín elolvasását követően rögtön az árak után kezd érdeklődni. S ha embe-rünk itt és most, Magyarországon él, akkor nem igazán tölti el hűvös nyugalommal, hogy egy négynapos angli-ai konferencia részvételi költsége felemésztené egyhavi fizetését. Első gondolata tehát, hogy hagyja az egészséget, tudomásul veszi, hogy a világ azon fele nélküle forog, az információ-morzskákat pedig megpróbálja innen-onnan begyűjteni magának és kollégáinak. Ha eléggé elszánt, akkor második nekifutásra azon próbál töprengeni, hogy honnan lehetne mégis egy ekkora összeget előteremteni. Megkörübekezi például a főnökét, pályá-zatokat nyújt be, és reménykedik.

Én magam tavaly novemberében-decemberében érte-sültem arról, hogy az angliai Exeter egyetemén dolgozó drámatanárok 1995. április 10-13. között nemzetközi konferenciát szerveznek, melynek középpontjába a drámatanítás és színházi nevelés kérdéseit érintő *kutatá-si* problémákat kívánják állítani. Akik ismernek, tudják, hogy igencsak fontosnak vélem a drámatanárok mun-kájának elméleti megalapozását, az ilyen irányú szak-mai vitákat. Minek is tagadjam: nagyon szerettem volna közelről látni, milyen is egy efféle találkozó.

Hosszú hónapokon keresztül próbálkoztam a konfe-renciadíj előteremtésével, ami – nem meglepő, de annál inkább csalódást keltő módon – csak nem akart össze-gyűlni. Egy csúnya koratavaszi napon azonban, három héttel a megnyitó előtt (szappanoperához is méltatlan dramaturgiai fordulatként) bekövetkezett a váratlan „happy end”: megcsörrent a telefon, s a konferencia szervezője megkérdezte, módomban állna-e részt venni a tanácskozáson, ha az eredetileg jelzett költségeknek csak az egyharmadát kellene befizetnem, s a többit ők magukra vállalják. Az ajánlat olyannyira meglepett és meghatott, hogy hosszú másodpercekig nem is vá-laszoltam, majd végre hebegve igent mondtam.

Néhány nappal később levelet kaptam meghívómtól, John Somerstől, az exeteri egyetem neveléstudományi karának jelenlegi dékánjától, amelyben megerősítette szóbeli ajánlatát, ugyanakkor tájékoztatott arról is, hogy ez a konferencia fogja az alapját képezni annak az 1996-ban útjára indítandó nemzetközi drámapedagógiai szakfolyóiratnak is, mely a világ különböző tájain foly-tatott kutatásoknak és az elméleti munkának kíván teret adni. Levele záró soraiban rákérdezett, hogy vajon haj-landó lennék-e bekapcsolódni ennek a folyóiratnak a szerkesztésébe. Örömmel mondtam igent, bár akkor még nemigen tudtam, mit is veszek a vállamra.

Exeterbe érkezvén azonnal megbizonyosodhattam arról, hogy a konferencia szervezői nem csupán kedves és lelkes emberek, akik örülnek az érkezőknek, de hatá-rozottan profik is: a szállás kulcsa és a forró angol kávé (ne minősítsük!) mellé azonnal „felszolgálták” a névre szóló és impozáns kiállítású konferenciaanyagot is,

benne a résztvevők névsorával és címével, az előadá-sok, szekcióülések időbeosztásával és rövid kivonatá-val, Exeter és az egyetem térképeivel és más hasznos információkkal.

Áttekintve a konferenciaanyagot az ember feltéte-lezhetette, hogy nem sok ideje lesz a város szépségeinek elmélyült tanulmányozására, minthogy a program min-den nap reggel kilenctől este nyolcig-kilencig jelzett el-foglaltságot. A másik gondot az jelentette, hogy vá-lasztásra kényszerültem az egyes szekcióülések között, melyek egy időben, párhuzamosan zajlottak. (Ez persze – a döntési képesség fejlesztésén túl – azt is segítette, hogy a kávé- és ebédszünetekben a résztvevők megosz-szák egymással a különböző szekciókban hallottakat. Úgy gondolom, más módon nem is igen lehetett volna megoldani, hogy a közel *hetven* prezentáció mindegyi-kének tartalma eljusson a megjelentekhez.)

Figyelmet érdemel a konferencián résztvevők név-sora is. Amint azt megnyitó beszédében John Somers kifejtette, nem a „guruk” meghívása volt az elsődleges cél, hanem mindazon drámatanároké és színházi neve-lési szakembereké, akik a glóbusz egyes pontjain gyakorlathelyeken dolgoznak, és tevékenységükről hajlandók mások előtt, illetve másokkal együtt is el-gondolkodni. Ezek a szavak persze csak akkor értel-mezhetők igazán, ha felismerjük, hogy mögöttük azok az ellentétek, nem egyszer a szakmaiságon túlmutató (vagy azt nélkülöző) oktatás- és gazdaságpolitikai csatá-rozások állnak, melyek napjainkban igencsak felkavar-ják és megosztják a brit drámatanárokat. Amennyiben azonban tudatában vagyunk ennek a – többnyire nem is rejtetten megjelenő – problémának, akkor értékelhető igazán a szervezőknek azon „mértéktartása”, hogy a meghívottak között nem szerepeltek túlsúlyban a brit drámapedagógusok: ellenkezőleg, a résztvevők három-negyede nem II. Erzsébet alattvalói közül került ki.

További „geográfiai” érdekességekkel szolgált a hallban kifüggesztett világtérkép is, melyen a szervezők kis színes gombostűkkel bejelölték mindazon települé-seket, ahonnan résztvevők érkeztek a tanácskozásra. Vegyes érzelmeket keltett bennem amikor azt láttam, hogy Észak-Amerikát, Európa nyugati felét, sőt a fej-lettebb afrikai területeket is jórészt egyenletesen befedik a kis színes gömbök, ugyanakkor igencsak elvéve ta-láltam gombostűt Dél-Amerikában, Délkelet-Ázsiában, illetve a tőlünk keletre fekvő európai területeken. (Nem kívánok itt elmélyülni e jelenség elemzésében, de min-denkit óvnék attól, hogy leegyszerűsítve, kizárólag gaz-dasági kérdésként kezelje a mondottakat.) Lengyel, cseh, szlovák és bolgár kollégáimmal együtt azonban büszkén mondhattuk el magunkról, hogy megje-lenésünk végre nem kuriózum, hanem örömteli és (bi-zonyos értelemben) természetes dolog volt mind a ven-déglátók, mind a többiek számára.

A négy napot tartalmi szempontból is hasznosnak

vélem. Az ilyenkor természetes szakmai kapcsolatteremtés, potenciális jövőbeni együttműködési esélyek latolgatása mellett jelentős hozadéka volt a tapasztalatok összevetésének, a szemináriumokon elhangzott beszámolók elemző megvitatásának is. Az egyes prezentációk nyomán felvetődő módszertani és elméleti kérdések és a kérdések kapcsán elinduló beszélgetések mind visszaigazolták a szervezők alap gondolatát, mely talán úgy foglalható össze a legrövidebben, hogy *mi, drámatanárok, hosszú ideig axiómának tekintettük, hogy a dráma hasznos és hatékony eszköze a nevelésnek, s mert ezt axiómaként kezeltük, nem is kívántuk bizonyítani. Most azonban, egy olyan világban, ahol egyre nehezebb anyagi és politikai támogatást szerezni az oktatás számára, már nem elégedhetünk meg az axiómákkal: igazunkat bizonyítanunk is kell. És ha a döntéshozók bizonyítékokat várnak, akkor módot és eszközt kell találnunk arra, hogy ezt megtehesük, de közben ne kelljen „szembeköpnünk” vagy „meghamisítanunk” magunkat. (Azt hiszem, ezzel az elvárással, bármennyire fanyalgunk is, nekünk is egyre inkább szembe kell néznünk.)*

A közös gondolkodás alaphangját David Best filozófiaprofesszor és Tony Jackson neves drámaoktató és elméleti szakember ütötte meg, amikor bevezető előadásukban arról beszéltek, hogy a dráma és más művészeti tevékenységek elemzése és értékelése során természetesen nem alkalmazhatóak ugyanazon kritériumok és mérőeszközök, mint például az olvasási teljesítmény mérése során, ez azonban nem mentesít minket magától az értékeléstől mint szükségszerű és hasznos tevékenységtől. Ha ugyanis a művészetek területén nincs vagy nem kimutatható a „kézzelfogható” tanulnivaló, akkor vajon miért kéne a művészeteknek szerepelniük az iskolai tantervekben? Mit tegyünk azonban, ha nincs ilyen mérőeszközünk: ne is mérjünk, vagy inkább keressünk erre módot adó eszközöket és paradigmákat?

Mindezen gondolatok, útkereső tapogatózások persze felvetnek olyan alapkérdéseket is, hogy vajon fejlesztető, tanítható-e a kreativitás. Itt pedig újabb kérdésekbe ütközünk: mi is az a kreativitás? hogy is zajlik ennek fejlődése, fejlesztése? milyen folyamatok szükségesek ehhez? Mindezen kérdésekre keresett választ a második nap délelőtti szeminárium-csomagja, melyben többek között Sharon Bailin (USA), Beatriz Cabral (Brazília), Bernie Warren (Kanada) fejtette ki véleményét, illetve osztotta meg hallgatóságával tapasztalatait. A délután jórészt esettanulmányok elemzésével telt, a beszélgetésnek pedig különös hangulatot kölcsönzött az előadók (kulturális, illetve szó szerint is értelmezhető) sokszínűsége: egy asztalnál ült például a jordániai pa-

lesztin Samar Dudin, a finn Erkki Laakso és a kenyai Masheti Mashinjila.

Este a birminghami Big Brum TIE-társulat programján vettünk részt (huszan, köztük magam is, résztvevőként, a többiek „közönségként”), és sajnos azt kell mondanom, egyáltalán nem éreztük jól magunkat. Hiába tudtuk, hogy a project tíz-tizenegy éves angol gyerekeknek készült, célja pedig a második világháborús Németország és a fasizmus megismertetése, a háromórás foglalkozás olyan szakmai hibákkal (pl. a résztvevők szerepbe helyezésének pontatlanságával, a szituációk egymásutániségének logikai hiátusaival, nem egy esetben pedig tárgyi tévedésekkel) volt terhes, amelyek felett nem könnyen tudtunk átsiklani.

A harmadik nap keretét az a gondolat adta, hogy a dráma és a színház természeténél fogva a társadalom életének számos területén képes hatékony segítséget nyújtani az oktatási-nevelési feladatok megoldásához: szó esett például az egészségügyi nevelésben betöltött szerepéről (pl. időskori életmódváltás – Írország; AIDS-prevenció – Uganda), a kisközösségek hagyományápoló szerepéről (pl. falusiakkal együtt létrehozott közösségi dráma – Brazília), sőt az analfabétizmus felszámolásában betöltött helyéről is (színház írástudatlan parasztokkal – India).

A negyedik nap a '96-ban elindítandó folyóirat jegyében telt. John Somers vázolta az elképzeléseket, meghallgatta a javaslatokat és válaszolt a terjesztést érintő kérdésekre, majd összehívta a nemzetközi szerkesztőbizottságot. Megbeszélésünk elején átgondoltuk a szükséges szervezési lépéseket, és arra jutottunk, hogy „fel kell osztanunk” egymás közt a világot. Az „osztzkodás” eredményeképpen nekem jutott a Lengyelországtól Jugoszláviáig-Bulgáriáig húzódó függőleges sáv, illetve az ettől keletre fekvő európai területek. Ebből a régióból – amelyben természetesen elsősorban Magyarországot képviselem – minden publikálni szándékozó drámatanárt, színházi nevelési szakembert *ezúton is arra kell kérnem, hogy írását angolul (vagy magyarul) juttassa el hozzám, s azt én továbbítom a szerkesztőséghez. (Angliában szerkesztett, világszerte terjesztendő folyóiratról lévén szó a cikkek angolul fognak megjelenni, a szerző nemzeti nyelvén csak egy kivonatot van módunk közzétenni.)* Reméljük, ez a folyóirat fórumot tud biztosítani mindazoknak, akik elemző módon állnak hozzá saját munkájukhoz, illetve érdeklődnek mások eredményei, vagy éppen töprengései iránt is.

Örülnek, ha mind többen küldenének közlésre szánt anyagokat, amelyek – bízom benne – hozzájárulhatnak szakmai tudásunk elmélyítéséhez, eredményeink terjesztéséhez, illetve elismertetéséhez is.

FIGYELEM!!!

A Magyar Drámapedagógiai Társaságnak otthont adó Magyar Művelődési Intézet Corvin téri épületének festése miatt az egyesületünk ügyes-bajos dolgait intéző munkatársak 1995. június 1-augusztus 31. között a Marczibányi Téri Művelődési Központban találhatók (cím: 1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a. tel.: 212-5504).